

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-375-0-4>

EXPRESSION OF NEWS TEXTS IN LOCAL INTERNET MEDIA OF UKRAINE

ЕКСПРЕСІЗАЦІЯ ТЕКСТІВ НОВИН У ЛОКАЛЬНИХ МЕДІА УКРАЇНИ

Koshman I. M.

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor,
Associate Professor at the Department
of Journalism and Ukrainian Studies
Volodymyr Dahl Eastern Ukrainian
National University
Kyiv, Ukraine*

Кошман І. М.

*кандидат філологічних наук,
доцентка,
доцентка кафедри журналістики
та українознавчих студій
Східноукраїнський національний
університет імені Володимира Даля
м. Київ, Україна*

Однією з нагальних проблем сучасної української журналістики є проблема журналістських стандартів. Над недостатністю наукових рефлексій щодо цієї проблеми розмірковує зокрема М. С. Тимошик, говорячи про відсутність дефініції самого поняття «стандарт журналістики», а також ґрунтовних робіт щодо переліку стандартів та правил їх дотримання [1, с. 33].

В практичній же площині – Інститутом масової інформації сформульований чіткий перелік стандартів щодо інформаційного мовлення будь-якого різновиду журналістики. Виокремлені шість основних стандартів – баланс думок і точок зору, достовірність, точність, повнота, відокремлення фактів від коментарів і оперативність подачі інформації [2, с. 8].

Вимога до текстів новин відповідати журналістським стандартам потребує й певного мовленнєвого втілення. Як зазначає Г. І. Назаренко, «їхня спільна мета – стисло, коротко, без зайвих міркувань, оперативно, точно повідомити читача (слухача, глядача) про злободенні факти» [3, с. 6].

Відповідність стандартам точності й відокремлення фактів від коментарів потребує відмови від уживання в текстах новин від будь-яких ресурсів мови, що мають експресивне маркування: лексем з стилістичними значеннями експресивного спектру, експресивно маркованих фразеологічних одиниць, експресивних модальних конструкцій, питальних і окличних речень тощо.

В сучасних текстах новин локальних інтернет-ЗМІ України спостерігається тенденція до доволі послідовного порушення вживання прописної літери в випадках, що не входять до зони орфографічної

нестабільності. Тобто в випадках, коли вимоги щодо розрізнення прописної / рядкової є прозорими, безваріантними та несуперечливими.

По-перше, рядкова літера вживається замість прописної при позначені офіційної назви країни-агресора та її сателіта: *Розпочалася шістсот сорок третя доба широкомасштабної збройної агресії **російської федерації** проти України* (<https://poltava.to>); *Раніше українська розвідка повідомляла, що **російська федерація** хоче зібрати шість тисяч дронів-камікадзе до літа 2025 року, проте плани займанців наразі не збігаються з реальними показниками* (<http://maydan.drohobych.net>); *Путін зараз розміщує ядерну зброю у **білорусі**, аби проводити дуже м'яку анексію* (<https://tvoemisto.tv>).

По-друге, деякі власні імена громадян країни-агресора та її сателіта подаються з рядкової літери: *Петро Порошенко в інтерв'ю канадському журналісту Майклу Серапіо заявив, що для **путіна** дестабілізація регіону, континенту та всього світу – це головна умова для виживання* (<https://wz.lviv.ua>); *Кремлівський речник **дмитро пєсков** заявив, що **путіна** не було в кремлі в момент атаки* (<https://www.volynpost.com>); *лукашенко провів переговори з **пригожиним**, після чого той заявив, що бійці угруповання повертаються до польових таборів* (<https://volynonline.com>); *Голова СБУ Василь Малюк розповів, що спецслужба виїшла на Професора під час роботи у справі кума **путіна** Віктора Медведчука* (<https://dumskaya.net>); *Як повідомлялося, ватажок пвк «вагнер» **пригожин** 23 червня оголосив демарш проти російського військового керівництва, зокрема проти міністра оборони рф **шоїгу*** (<https://volynonline.com>).

По-третє, географічні та адміністративно-територіальні назви країни-агресора починаються з рядкової букви: *Нагадаємо, що також 30 липня у **москві** стався вибух в районі ділового центру «москва-сіті»...* (<https://tvoemisto.tv>); *...противник зберігає військову присутність у прикордонних районах, проводить активну диверсійну діяльність з метою недопущення перекидання наших військ на загрозливі напрямки, нарощує щільність мінно-вибухових загороджень вздовж державного кордону в **бєлгородській області*** (<https://poltava.to>); *Також повідомляється, що ще один безпілотник був збитий у **підмосков'ї*** (<https://dumskaya.net>); *У ніч на 29 листопада ворог атакував Україну ударними БпЛА типу «Shahed» з напрямку **приморсько-ахтарськ (рф)**...* (<https://volynonline.com>).

По-четверте, перше слово в офіційних складених назвах органів влади, установ, організацій тощо країни-агресора пишеться з рядкової літери: *Прокурори вживають всі можливі та належні заходи для документування воєнних злочинів, вчинених представниками **збройних сил рф*** (<http://ksza.ks.ua>); *Контррозвідка Служби безпеки затримала в*

Одесі ще одну учасницю агентурної мережі головного управління генштабу збройних сил росії, яка діяла у місті (<https://exo.in.ua>); Про це заявили у прес-службі адміністрації президента росії (<https://dumskaya.net>); Сліди Варламової в інтернеті ретельно захищені, а єдина згадка – робота в раді федерації 10 років тому (<https://www.volynpost.com>); Саме в цьому будинку знаходиться міністерство економічного розвитку росії (<https://dumskaya.net>); Для підготовки деструктивного контенту використовував публікації пропагандистських інтернет-ресурсів рф, у тому числі офіційний сайт російської православної церкви (<https://www.volynpost.com>).

По-п'яте, рядковими літерами передаються складноскорочені назви, що утворені із початкових букв, якщо вони позначають денотати країни-агресора: *На фюзеляжах БПЛА росіяни робили надписи від імені проросійського телеграм-каналу, який воєнна розвідка рф використовує для вербування (<https://vgolos.ua>); путін хоче зберегти пвк «вагнер», але без пригожина (<https://volynonline.com>); Управління фсб у центрі Курська зазнало атаки безпілотної (<https://dumskaya.net>); Зловмисниця через анонімний чат у популярному месенджері підтримувала комунікацію з координатором агентурної мережі – кадровим співробітником 3-го оперативного відділу 316-го розвідцентру російського гру Григорієм Івановим (<https://exo.in.ua>).*

По-шосте, перше слово в заголовку (і в стрічці новин) подається з рядкової літери в тому випадку, коли воно позначає феномен, що пов'язаний з країною-агресором: *російський генерал, який командував ракетним ударом по багатоповерхівці в Умані, отримав підозру від СБУ (<https://18000.com.ua>); «росія знову краде наше зерно і вбиває людей, але тепер ми вміємо захищатися» (<https://wz.lviv.ua>); путін та Сі Цзіньпін у середу зустрінуться у двох форматах (<https://wz.lviv.ua>); кремль планує підриє будинків у Мозирі, щоб втягнути білорусь у війну проти України (<https://volynonline.com>).*

По-сьоме, на початку речення пишеться рядкова буква, якщо йдеться про російські об'єкти: *«росія воює проти всього світу. А Україна бореться за весь світ. росія розраховувала на те, що демократичні країни слабкі, і тому авторитарна росія зможе виграти війну протягом 72 годин...», – закликав союзників п'ятий президент (<https://wz.lviv.ua>); «По місту Херсон ворог випустив 15 снарядів. російські військові поцілили у житлові квартали населених пунктів області; територію заводу та навчальний заклад у Херсоні. Через російську агресію одна людина дістала поранення», – повідомив Мрочко (<http://www.t.ks.ua>).*

Наслідком свідомого порушення діючої стабільної орфографічної норми, міни прописної літери на рядкову при написанні власних назв, а також на початку речення й заголовків в текстах новин в локальних медіа

України є експресізація тексту. Виникає комунікативно-прагматичний ефект, що передає різко негативне ставлення до денотатів, про які йде мова. Це різко негативне відношення може бути конкретизоване як – презирливе, образливе, принизливе та зневажливе. Тобто рядкова літера стає в цих випадках носієм експресивності.

В свою чергу орфографічні новації щодо уживання рядкової літери та новинні тексти, що передають експресивні значення негативного спектру, актуалізують проблему їхньої відповідності журналістським стандартам точності й відокремлення фактів від коментарів.

Література:

1. Тимошик М. С. Стандарти журналістики: поняття, генеза, зміст, практика. *Український інформаційний простір*. 2022. № 1(9). С. 30–56.
2. Голуб О. П. Медіакомпас: путівник професійного журналіста. Київ: ТОВ «Софія-А», 2016. 184 с.
3. Назаренко Г. І. Інформаційні жанри журналістики. Київ: НАУ, 2004. 124 с.